

CHOG'U IJROCHILIGIDA MAQOMLARNING YOSHLAR ESTETIK DIDINI
SHAKLLANTIRISHDAGI O'RNI

Ibrohimova Risolatxon

Farg'ona Davlat Universiteti

Pedagogika-psixologiya va san'atshunoslik fakulteti

Cholg'u ijrochiligi "yo'nalishi" 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. *Mazkur maqolada milliy musiqa merosining muhim tarkibiy qismi bo'lgan maqom san'ati va uning chog'u (cholg'u) ijrochiligi orqali yoshlar estetik didini shakllantirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqotda maqomlarning badiiy-estetik xususiyatlari, cholg'u ijrochiligining tarbiyaviy imkoniyatlari hamda ularning yoshlar ongiga ta'sir mexanizmlari tahlil qilinadi. Maqola mavjud ilmiy manbalar tahlili va mualliflik mulohazalariga asoslangan bo'lib, mavzu bo'yicha yangi yondashuvni taklif etadi.*

Kalit so'zlar: *maqom, chog'u ijrochiligi, estetik did, yoshlar tarbiyasi, milliy musiqa, ma'naviyat.*

Bugungi globallashuv sharoitida yoshlar estetik didini shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Turli ommaviy madaniyat oqimlari fonida milliy san'at namunalariga bo'lgan qiziqishni oshirish, yosh avlodni musiqiy-estetik jihatdan yetuk shaxs sifatida tarbiyalash muhim vazifalardan biridir. Shu jihatdan qaraganda, o'zbek milliy musiqa merosining yuksak namunasi bo'lgan maqom san'ati va uning chog'u ijrochiligi orqali yoshlarning estetik dunyoqarashini shakllantirish masalasi alohida ilmiy e'tibor talab qiladi. Mazkur maqolaning maqsadi — chog'u ijrochiligida maqomlarning estetik-tarbiyaviy imkoniyatlarini ochib berish hamda ularning yoshlar didi va ma'naviy kamolotiga ta'sirini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat. Maqom — bu nafaqat musiqiy janr, balki murakkab badiiy-falsafiy tizimdir. Unda ohang, ritm, lad va ijro uslublari o'zaro uyg'unlashgan holda inson ruhiyatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Maqomlarda tabiat, inson kechinmalari, hayot falsafasi musiqiy obrazlar orqali ifodalanadi. Shu sababli maqom san'ati tinglovchida nafis did, musiqiy sezgirlik va estetik tafakkurni shakllantiradi. Maqomlarning uzoq davomli shakllari, murakkab lad tizimi va badiiy obrazlarning teranligi yoshlarni sabr, diqqat va ichki mushohadaga o'rgatadi. Bu jihatlar estetik didning muhim mezonlari hisoblanadi. Chog'u ijrochiligi — milliy cholg'ular orqali musiqiy asarlarni ijro etish san'ati bo'lib, u ijrochidan nafaqat texnik mahorat, balki yuqori darajadagi estetik tafakkurni ham talab etadi. Tanbur, dutor, sato, gijjak, nay kabi cholg'ular orqali ijro etiladigan maqomlar yosh ijrochining musiqani his etish qobiliyatini rivojlantiradi.

Chog'u ijrochiligi jarayonida yoshlar: musiqiy tovushlarning nozik farqlarini anglaydi; ohang va ritm uyg'unligini his qiladi; milliy musiqaga hurmat va mehr tuyg'usini shakllantiradi. Bu jarayon yoshlarning estetik didini tabiiy va uzluksiz tarzda rivojlantiradi. Yoshlar estetik didining shakllanishida muntazam musiqiy mashg'ulotlar

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

muhim ahamiyatga ega. Maqomlarni chog‘u orqali ijro etish yoshlarni musiqani yuzaki emas, balki mazmunan chuqur idrok etishga undaydi. Natijada ular yengil va sayoz musiqiy oqimlardan farqli ravishda badiiy qiymati yuqori asarlarni anglashga o‘rganadi. Maqom ijrochiligi yoshlar ongida: badiiy tafakkurni rivojlantiradi; estetik mezonlarni mustahkamlaydi; milliy madaniyatga sadoqat tuyg‘usini kuchaytiradi.

Shu tariqa, chog‘u ijrochiligidagi maqomlar yoshlar estetik didini shakllantirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, chog‘u ijrochiligida maqom san‘ati yoshlar estetik didini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Maqomlarning badiiy-estetik salohiyati, cholg‘u ijrochiligining tarbiyaviy imkoniyatlari bilan uyg‘unlashgan holda yoshlarning musiqiy didi, ma‘naviy dunyosi va milliy ongini yuksaltiradi. Mazkur mavzu bo‘yicha olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, maqom san‘atini yoshlar tarbiyasiga kengroq joriy etish zamonaviy ta‘lim tizimi oldidagi muhim vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rajabiy Y. O‘zbek maqomlari. — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot.
2. Fitrat A. O‘zbek klassik musiqasi va uning tarixi. — Toshkent.
3. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma‘naviyat.
4. Qodirov M. Musiqa estetikasi. — Toshkent.
5. To‘xtayev A. Milliy musiqa va yoshlar tarbiyasi. — Toshkent.

